

ศัพท์ไม่สับสนของ

STRATEGY

VS

TACTIC

ยุทธศาสตร์ และ กลยุทธ์

การที่รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินในภาคส่วนต่างๆ จึงจำเป็นต้องจัดทำแผนให้สอดคล้อง ซึ่งอาจยังมีหลายคนสงสัยกับคำศัพท์ที่ถูกกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลายนี้ว่าคืออะไรกันแน่

ปัจจุบันรัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และให้ทุกกระทรวงทบวงกรมจัดทำยุทธศาสตร์ 20 ปี ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ แต่หลายคนยังแปลความหมายคำว่า **Strategy** (อ่านว่า ส-แต-ตี-จี้) และ **Tactics** (อ่านว่า แทก-ติก) สับสนไปมา โดยความจริงแล้วสองคำนี้มีความหมายและนัยการใช้ที่แตกต่างกัน และเริ่มใช้ในความหมายเกี่ยวกับการทหารก่อนที่จะนำมาใช้ในวงการอื่นๆ¹

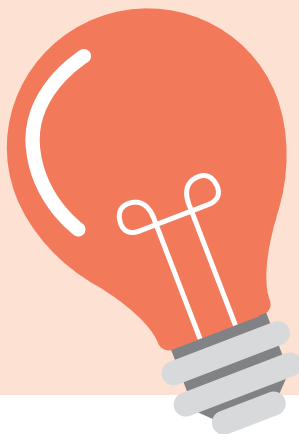
รากศัพท์ของสองคำนี้มาจากภาษากรีกโบราณ Strategy² แปลว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึงแนวทางในการบรรลุจุดหมายหรือเป้าประสงค์/จุดมุ่งหมาย (goal อ่านว่า “โกล”) ของหน่วยงานซึ่งต้องชัดเจน รากศัพท์ของ strategy มาจากคำว่า strategos (อ่านว่า “สแตจ-อิออส”) ซึ่งแปลว่า “แม่ทัพ” (military general อ่านว่า “มิลิเทรี-เจนเนอราล”) เพราะมาจากคำว่า stratos (อ่านว่า “สตรา-เต-กอส”) แปลว่า “กองทัพ” + agein (อ่านว่า “สตรา-กอส”) หมายถึง “คน” ในทางทหาร คำว่า “ยุทธศาสตร์” จะหมายถึง วิชาการรบที่มีความสำคัญต่อการรบ แต่ในพจนานุกรมฝรั่งมักจะทำให้ความหมายหลักของคำว่า strategy คือ “ศาสตร์และศิลป์แห่งการวางแผนและปฏิบัติการณ์ในสงคราม”

ส่วนคำว่า **Tactic** แปลว่ากลยุทธ์หมายถึงวิธีการหรือกลอุบายต่างๆ ที่จะนำไปสู่ยุทธศาสตร์ รากศัพท์ของ tactic คือ taktikos (อ่านว่า “แทคติ-กอส”) แปลว่า “เกี่ยวกับการจัด” จากรากศัพท์ว่า tassein (อ่านว่า “ทาเซียน”) แปลว่า “จัด” (อันเป็นที่มาของ

ความหมายว่า “การจัดกระบวนทัพ”) tactic จึงหมายถึง “ยุทธวิธี วิธีการจัดกระบวนทัพ เพื่อให้ได้ชัยชนะในการสู้รบหรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะหน้าเฉพาะอย่าง”

เมื่อเห็นคำว่า strategy ต้องคิดถึงระยะเวลาที่ยาวนาน (long term อ่านว่า “ลอง-เทอม”) กว่า tactic ซึ่งเป็น short term (อ่านว่า “ช็อต-เทอม”) คำว่า ยุทธศาสตร์ กับ ยุทธวิธี มักจะใช้คู่กันมาแต่เดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการทหาร ซึ่งบางครั้งจะใช้คำว่ากลยุทธ์ แทน ยุทธศาสตร์ และใช้คำว่ากลวิธีแทนยุทธวิธีทั้ง4คำนี้เป็นศัพท์ทางรัฐศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถาน แต่ปรับใช้ในเชิงธุรกิจและในภาษาทั่วไป คำว่า strategy จะใช้มากกว่าคำว่า tactic และอาจใช้ในรูปพหูพจน์ (plural อ่านว่า “พูริล”) ก็ได้ ซึ่งจะหมายความถึง “วิธีการ”

พจนานุกรมบางฉบับได้อธิบายเพิ่มเติมในแง่การทหารของสองคำนี้ไว้ คำว่า strategy คือ การใช้กำลังทหารทั้งหมดของชาติทั้งในยามสงบและในยามรบ โดยจะมีการวางแผนและพัฒนาขนาดใหญ่ในระยะยาว เพื่อให้เกิดชัยชนะอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ส่วน tactic คือการจัดวางกำลังทหารในการสู้รบจริง ซึ่งจะมีนัยของการใช้อาวุธยุทธโปกรณ์ต่างๆ ด้วย แต่ด้วยสถานการณ์โลกเปลี่ยนไป คำว่า strategy และ tactic จึงมีนัยถึงกลยุทธ์ และการวางแผนงานขององค์กร ส่วนอาวุธยุทธโปกรณ์ไม่ใช่ดาบ ปืน เครื่องบินรบ รถถัง หรือระเบิด แต่เป็นบุคลากร งบประมาณ และสิ่งอื่นที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การใช้สองคำนี้คู่กัน จะมีนัยถึงความสำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ

ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายกับทรัพยากร และทุ่มกำลังทั้งหมดที่องค์กรมี

อย่างไรที่เข้าใจกันว่าคำในภาษาอังกฤษสามารถเปลี่ยนรูปและมีความหมายไม่ต่างไปจากเดิม เช่น strategist³ (อ่านว่า “สแต-ที-จิส”) หมายถึง คนที่มีความสามารถในด้าน การวางแผนยุทธศาสตร์ หรือนโยบายต่างๆ แต่ถ้าคนที่เป็นนักคิดกลยุทธ์ จะเรียกว่า tactician⁴ (อ่านว่า “แทก-ที-เซียน”)

คำว่า strategy สามารถเปลี่ยนรูปเป็น strategize (อ่านว่า “สแต-ที-จายส์”) เป็นแบบการเขียนอเมริกัน หากเขียนแบบอังกฤษจะลงท้ายด้วย se (strategise) แต่อ่านออกเสียงเหมือนกัน ทั้งสองแบบเป็นคำกริยา หมายถึง การเขียนหรือ การกำหนดกลยุทธ์

นอกจากนั้นคำว่า strategy และ tactic สามารถไปรวมกับคำนามอื่นในรูปแบบ คำนามผสมกับคำนาม หรือ compound noun (อ่านว่า “คอมพาว-นาม”) เพื่อให้เกิดเป็นคำใหม่ เช่น

strategy map⁵ (อ่านว่า ส-แต-ตี-จี้-แมพ) แปลว่า การเขียนแผนที่ยุทธศาสตร์ที่แสดงภาพให้เห็นถึงกลยุทธ์ขององค์กรในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ซึ่งต้องนึกถึงทั้งเรื่องคน เงิน และแผน

strategy formulation⁶ (อ่านว่า “สแต-ที-จี้-ฟอมูลชั่น”) แปลว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์

strategic control⁷ (อ่านว่า “สแต-ที-จิก-คอนโทรล”) แปลว่า การควบคุมเชิงกลยุทธ์

strategic management (อ่านว่า “สแต-ที-จิก-แมนเจเมนท์”) แปลว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์

strategic thinking (อ่านว่า ส-แต-ตี-จิก-ทิงกิง) แปลว่า การคิดเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะมองทุกมิติทั้งคน เงิน การบริหารจัดการ และปัญหาต่างๆ ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหา หรือขจัดอุปสรรค

strategic investment (อ่านว่า ส-แต-ตี-จิก-อินเวสเมนท์) แปลว่า การลงทุนด้านกลยุทธ์ ซึ่งมีนัยว่าจะเป็นการลงทุน

ที่สูงและใช้เงินเยอะ ในขณะที่เดียวกันเวลาใช้คำว่า กลยุทธ์ในนัยการลงทุน ก็จะนึกถึงสิ่งที่มีความสำคัญกว่างานประจำทั่วไป

strategic issues (อ่านว่า ส-แต-ติจิก-อิซู) แปลว่า ประเด็นยุทธศาสตร์

strategic maneuver⁸ (อ่านว่า “ส-แต-ท-ที-จิส-แมนนูเวอร์”) แปลว่า การดำเนินการทางยุทธศาสตร์ ซึ่งการแปลความหมายในทางทหารจะหมายถึงการใช้กำลังทหารพร้อมกับทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการรบ เพื่อให้ได้เปรียบหรือการทำให้ฝ่ายตรงข้ามอยู่ในจุดที่เสียเปรียบ หากเปรียบเทียบกับงานของกระทรวงยุติธรรมกับคำว่า strategic maneuver อาจนึกถึงสำนักงานยุติธรรมจังหวัดหรือหน่วยงานในสังกัดที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับหลายกระทรวงนับว่าเป็นข้อได้เปรียบอย่างหนึ่งของกระทรวงยุติธรรม เพราะสามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนงานในการอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือประชาชนของกระทรวงยุติธรรมในต่างจังหวัดและที่ห่างไกลได้

strategic plan⁹ (อ่านว่า ส-แต-ติจิก-แพลน) หรือ strategic planning (อ่านว่า ส-แต-ติจิก-แพลนนิ่ง) แปลว่า การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และเป็นการวางแผนในระยะยาวตามที่ได้กล่าวไปเบื้องต้น ด้วยมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์สูง มองภาพกว้างแต่มีความยืดหยุ่นในวิธีการเลือกหนทางสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะต่างจาก tactical planning (อ่านว่า “แทททิคัล-แพลนนิ่ง”) แปลว่า “การวางแผนยุทธวิธี” (“การวางแผนกลวิธี”) โดยมีนัย

หมายความว่า การวางแผนระดับย่อยรองลงมา จากแผนยุทธศาสตร์อีกต่อหนึ่งในทางธุรกิจ¹⁰ tactical planning ให้หมายความว่า ความสำเร็จเพียงจุดเล็กๆ จุดเดียวหรือสองสามจุด ในระยะสั้น หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะไปถึงเป้าหมายสุดท้าย

strategic position¹¹ (อ่านว่า “ส-แต-ท-ที-จิส-โพสิชั่น”) แปลว่า การวางตำแหน่งหรือกำหนดจุดยืนทางกลยุทธ์ ซึ่งมักจะใช้กับการตลาด คือการหาจุดแข็งในองค์กรนั่นเอง

strategic review (อ่านว่า “ส-แต-ท-ที-จิก-รีวิว”) แปลว่า การทบทวนเชิงกลยุทธ์ คือการติดตามงานตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ แต่ปัจจุบัน strategic review จะใช้เพื่อให้ความหมายถึง “เรื่องย่อหรือบทสรุปย่อ” ในนิยาย หนังสือ หรือบทความยาวๆ ใครที่อ่านวรรณกรรมของฝรั่งอาจเคยเห็นคำนี้บ่อย

strategic space (อ่านว่า “ส-แต-ท-ที-จิก-สเปส”) แปลว่า พื้นที่เชิงกลยุทธ์ แต่จะใช้นัยของสถาปนิกด้านการออกแบบเขียนแบบสถานที่ บ้าน ตึก หรืออาคาร

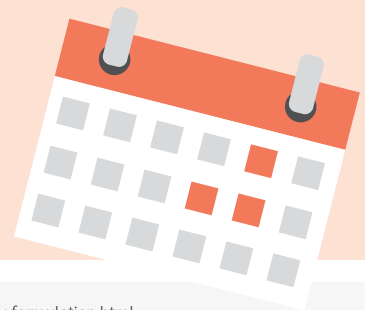
แต่บางครั้งคำว่า strategic ไปรวมกับคำอื่นก็ได้แปลว่ายุทธศาสตร์ เช่น คำว่า

learning strategies¹² (อ่านว่า เลินนิง-ส-แต-ติจี้) ไม่ได้หมายถึงการเรียนเรื่องยุทธศาสตร์ แต่หมายถึง “วิธีการเรียนรู้แบบในเชิงลึก” มีนัยว่าต้องเข้าใจคำๆ นั้น หรือวิธีการนั้นๆ ตั้งแต่รากเหง้าและสามารถนำไปประยุกต์หรือพลิกแพลงใช้เป็นอย่างอื่นได้

หรือ **strategic retreat** (อ่านว่า ส-แต-ติจิก-รี-ทริท) คือการจัดประชุม สัมมนา หรือหาเรียนนอกสถานที่ ที่มีบรรยากาศดี ผ่อนคลายเป็นการคุยหารืออย่างไม่เป็นทางการ จะมีแต่ผู้บริหารระดับสูง เนื่องจากคำว่า retreat (อ่านว่า รี-ทริท) จะมีนัยหมายถึง

การพักผ่อน ผ่อนคลาย มีความสบายๆ ง่ายๆ ซึ่งรวมถึงการแต่งกายไม่ต้องใส่สูทแต่ต้องสุภาพ เพราะวัตถุประสงค์ของ retreat นี้ เพื่อกระชับความสัมพันธ์และเสริมสร้างมิตรไมตรี สำคัญในการคุยอาจเป็นเรื่องยุทธศาสตร์ภาพรวม แต่จะส่งผลลัพธ์ไปในทิศทางบวก จึงอาจสังเกตได้ว่าการประชุมแบบ retreat มักจะจัดขึ้นในเมืองใกล้ทะเลภูเขา หรือรีสอร์ทที่มีธรรมชาติสวยงาม และห้องที่คุยกันมักจะไม่เป็นโต๊ะนั่งแบบห้องประชุมปกติ แต่จะเน้นการจัดวางโต๊ะเก้าอี้ที่นั่งสบายๆ เพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย แต่ได้สาระและบทสรุปเป็นที่พอใจ หรือบางครั้งมักจะได้อินข่าวว่านายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศร่วมประชุมอาเซียน-รีทริท (ASEAN retreat) ซึ่งแปลความหมายเดียวกัน คือ เป็นการประชุมที่มีหัวข้อไม่มากนัก จะเน้นเพียงบางเรื่องเท่านั้น

เมื่อรู้ที่มาที่ไปและเข้าใจความหมายของคำว่า Strategy (ยุทธศาสตร์) และ Tactic (กลยุทธ์) กันแล้ว ย่อมทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นของหน่วยงานองค์กร หรือแม้แต่ประเทศชาติ ว่าต้องมีทั้งสองคำนี้ไว้ เพื่อจะได้รู้ว่าจะองค์กรนั้นๆ จะเดินไปในทิศทางใดได้อย่างเป็นขั้นตอนตรงเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ และเท่าทันต่อสถานการณ์แวดล้อมและความเป็นไปของโลก ทั้งนี้ เพื่อคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ขององค์กรในจุดหมายปลายทางนั่นเอง ☺

อ้างอิง

¹ <http://www.vocabulary-lesson-plans.com/greek-root-of-strategy.html>
² ศ.ดร. พสุ เดชะรินทร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จาก กรุงเทพธุรกิจ วันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2548)
³ <https://en.wikipedia.org>
⁴ <https://dict.longdo.com/search/tactic>
⁵ “องค์การทริบเบิลเฮล : ตัวแปรแบบใหม่การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ” โดย รศ.ดร.เสน่ห์ จุ้ยโต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556

⁶ adisonw.blogspot.com/2012/10/strategy-formulation.html
⁷ www.stou.ac.th/schools/shs/upload/unit12
⁸ m.strategic-man.com/articles/detail/57
⁹ สมานิต วิจิตร http://samanit.blogspot.com/2008/09/blog-post_22.html
¹⁰ <http://www.businessdictionary.com/definition/strategic-planning.html>
¹¹ <http://shine-management-tips.blogspot.com/2008/03/strategic-position.html>
¹² <https://en.oxforddictionaries.com/definition/learning> และ https://en.wikipedia.org/wiki/Language_learning_strategies